

Nr 22.

Af herrar **Bellinder** och **Samuelson** om tillägg i 15 § af förordningen angående försäljning af brännvin.

Vid förra årets riksdag väcktes i två olika motioner i Andra kammaren förslag till ändring af 15 § i gällande brännvinsförsäljningsförordning med yrkande om förbud för brännvinsförsäljningsbolagen att blanda och förskära spirituosa, då detta arbetssätt i bolag är till skada för den offentliga kontroll, bolagen äro underkastade, och visat sig medföra oegentligheter af olika slag.

Mot fyra reservanter och bland dem utskottets ordförande, som yrkade på utredning af frågan genom Kungl. Maj:t, afslog bevillningsutskottet, som hade ärendet till behandling, detta förslag, påstående att de kontrollföreskrifter, som redan finnas för bolag, om de utnyttjades genom noggrann eftersyn från styrelse och revisorer, vore tillräckliga samt att genom infordrande af anbud ett förkastligt provisionssystem kunde förekommas, hvartill äfven skulle bidraga en kommande lag mot mutor. Ett ytterligare skäl för utskottets afslag var, att utskottet höll före, att ett förbud för bolag att förskära brännvin skulle innebära, att bolagen komme i sådant beroende af reningsverken och vinhandelsfirmorna, att afsevärdt minskade inkomster för bolagen vore att motse. Andra kammaren godkände utan votering reservanternas förslag, hvaremot Första kammaren med endast 17 rösters majoritet biföll utskottets hemställan om afslag.

Hvad de första skälen, bevillningsutskottet anfört för afslag, beträffa, så har det länge visat sig, att de kontrollföreskrifter, som finnas, äro otillräckliga, då styrelse och revisorer i bolag icke kunna, hvilket ock vore orimligt begära, mer än rent formellt öfvervaka den tillagning, förskäring

eller nedsättning af varor, en hel del bolag företaga och som aldrig kan kontrolleras med pappersföreskrifter. Man må nämligen besinna, att det här är fråga om flytande varor, hvilkas kvalitet, tillverknings- och försäljningsvärden kunna af enskilda personer i bolag, styrelsen ovetande, godtyckligt höjas eller sänkas. Icke taga dessa föreskrifter bort de betydande hemliga provisioner, som lära existera i ett stort antal bolag på deras utländska varuköp, ock *icke* taga dessa *föreskrifter* heller *bort* den inkompetens, som finnes hos de personer, som verkställa inköp af varor från utlandet för bolagen. En kommande lag mot mutor träffar väl den inhemske gifvaren af sådana men icke den utländske, då vi icke kunna skriva lagar för handelsfirmor i utlandet. I öfrigt kan en lag mot mutor med största lätthet kringgå i bolagen, då provisionsintresset kan under agenturform för utländska firmor öfverflyttas på någon anhörig till den, som verkställer inköpen, hvilket redan nu lär praktiseras. Det borde också vara själfklart, att provisioner endast kunna betalas på den dyra från utlandet inköpta varan men icke på de i allmänhet billigare, till försäljning färdiga, inom landet inköpta varorna, särskildt om inköpet skett efter infor-dradt anbud. Dessutom kommer en lag mot mutor, hvilken inhemska firmor måste respektera, ovillkorligen att lägga hinder i vägen för dessa att betala provision.

Hvad beträffar det skälet för utskottets afslag, att bolagen skulle komma i beroende ställning till reningsverken och vinhandelsfirmorna och att bolagen skulle lida afsevärd ekonomisk skada, om förbud utfärdades för dem att förskära, anse vi detta skäl vara lika ohållbart som de föregående, särskildt i fråga om inköp af s. k. finare spirituosa. Det borde nämligen varit utskottet bekant, att hvem som helst äger rätt att utöfva handel med spirituosa i parti utöfver 250 liter. Inom landet finnas flera firmor, som idka dylik partihandel med finare spirituosa utan att ha några detaljhandelsrättigheter af utskänkningsbolag. Då så är förhållandet och då mellan inhemska handelsfirmor ostridigt finnes stor konkurrens, särskildt när det galler försäljning till bolag, är ringbildning mellan dessa firmor i fråga om af dessa firmor importerade, tillverkade eller behandlade varor icke möjlig. Däremot, när det galler egentligt brännvin, existerar visserligen en ring, men det finnes äfven utom ringen stående varmreningsverk. Det säges ock, att en sammanslutning mellan större delen af reningsverken varit nödvändig för att motverka en förut verken emellan mördande konkurrens, hvarigenom icke minst jordbruksintresset fått lida genom nedpressade priser på råprodukter. Och utskottet har icke ens sökt visa, att

ringen eller de enskilda handelsfirmorna i något afseende missbrukat sin ställning mot bolagen. Skulle det visa sig, att ringen mellan reningsverken skulle handla godtyckligt och fordra för höga priser, är det ganska lätt att förekomma dylikt. Vi ha redan förut en mäktig ring inom landet att räkna med, nämligen sockerringen. Genom en väl anpassad tillverkningskatt och genom en lämplig tullsats på socker reglerar nu staten priset på denna vara för den konsumerande allmänheten, och man kan med samma medel och lika enkelt reglera partipriset på egentligt brännvin, därest den s. k. spritringen skulle handla så, att det blefve behöfligt.

Med det anförda tro vi oss ha vederlagt de skäl, som utskottet stött sig på för sitt afslag. Man har stor anledning att med varsamhet lyssna till, hvad som anföres från bolagshåll, då genom ett infördt onödigt mångsyssleri inom bolagen det enskilda intresset inom dessa är starkt utveckladt. Det hufvudsakliga motståndet mot förslagen från bolagens sida är nog att söka uti detta mångsyssleri, som har sitt enda stöd uti de metoder, man genom de påpekade motionerna velat ha bort.

Utskänkningsbolagens förtroendenämnd säger själf i sin skrifvelse till bevillningsutskottet under förra riksdagen, att bolagen med »full trygghet» kunna vända sig till Frankrike för inköp af konjak på grund af i Frankrike gällande lag, som förbjuder försäljning af spirituosa under namn af »konjak» annat än som destillat af vindrufvor. Det visar sig emellertid, att denna uppfattning af nämnden är alldeles oriktig, enär den åberopade franska lagen icke känner till någon allmän benämning »konjak» såsom destillat af drufvor. Benämningen på sådant destillat är »eau de vie» med tillägg af namnet å den ort, där drufvan vuxit; sålunda »eau de vie de Cognac», »eau de vie de Saintonge», »eau de vie d'Armagnac» etc. Om drufdestillaten från olika orter blandas med hvarandra, kan den färdiga varan endast benämnas »eau de vie», »eau de vie de vin» etc. Detta om den franska lagens innehåll, hvilken väl ändå icke lämnar trygghet för, att icke det pris, bolagen få betala för den franska varan, är oskäligt högt. När själfva förtroendenämnden visar sig sakna en så enkel kunskap om franska affärsförhållanden i denna bransch, hvad kan man då fordra af öfriga personer, som verkställa inköpen för bolagen?

Förtroendenämnden instämmer vidare i sin skrifvelse med en af de åsyftade motionärerna och förklarar, att konjak tillhör de mest svårbedömda importvaror och att detta förhållande icke kan jäfvas. Men för att försvaga detta medgifvande säger nämnden därefter i sin skrifvelse, att

den anser det *otvifvelaktigt*, att kvaliteten hos en billig förskuren konjak är mycket svårare att bedöma än kvaliteten hos originalkonjak. Detta yttrande understryker emellertid ytterligare bolagens inkompetens, då enligt hvad vi erfarit verkliga fackmän hysa en alldeles motsatt åsikt.

Samme motionär har påstått, att förskäring af konjak och rening af brännvin icke innebär någon fördel för bolagen. Förtroendenämnden har heller icke i detta afseende kunnat bestrida riktigheten af hans påstående. Den säger blott, att den från »säkert håll» erfarit, att de bolag, som förskära, härpå ha en afsevärd vinst. Detta yttrande stämmer illa med bolagens okloka inköp af den konjak, de använda till förskäring.

Hvad den fördel, bolagen ha af rening af brännvin beträffar, har Göteborgssystemet i Stockholm lämnat obestridd en utredning i en hufvudstadstidning under förra riksdagen, att bolaget på sitt nyinrättade reningsverk och genom att själfva kallrena brännvin skulle tillskyndats en årlig förlust af cirka 175,000 kronor. I ett bolag ej långt från Stockholm, som äfven kallrenar sitt brännvin, inköpes detta från fabrik i Stockholm i form af 50-procentig vara, och angifves som skäl härtill fraktsparing, och nedsattes brännvinet före försäljningen till 43 procent. Hvad frakten för brännvinet från Stockholm till bolaget ifråga beträffar, går den ej upp till 0,7 öre per liter, men bolaget måste för att kunna använda det vatten, som finnes på platsen, till nedsättning af brännvinet först destillera det samma, hvilket i allmänhet drager en kostnad af ett öre per liter, enär vattnet på denna liksom på en hel del andra platser i Sverige innehåller så mycket kalk, att det utan destillation icke kan användas för nedsättning af brännvin eller förskäring af konjak. Om man härtill lägger kostnader för apparater, kolsättning af dessa, träkol och arbete, så står man verkligen en smula undrande, hvori fördelen består för bolagen att själfva rena sitt brännvin. Några fördelar för det allmänna torde detta arbetssätt med all säkerhet icke medföra, men då det tillika är af den beskaffenhet, att det gör en dyrbar kontroll ineffektiv och ostridigt åsamkar vårt land betydande skada genom olämpliga varuinköp från utlandet och dessutom medför andra missförhållanden inom bolagen, kan ett fasthållande vid detta näppeligen försvaras.

Det bör väl också anses oriktigt, att personer i bolag utan personligt ekonomiskt ansvar skola få handskas med det allmännas medel så som det sker. Om icke hela bolagsinstitutionen, som förstått att i ovanlig grad göra sig impopulär, skall falla i spillror, synes det oss nödvändigt, att en ändring icke minst af detta skäl äger rum.

Det är därför af största vikt för bolagen själfva, att grundtanken vid införandet af denna institution, som endast varit den att gagna ett sedligt intresse, strängt bevaras, då det är naturligt, att detta intresse i hög grad förringas genom den personliga fördel, som följer med vissa af de arbetsmetoder, på hvilka bolagen slagit in. Detta är af långt större betydelse för landet än det högst tvifvelaktiga gagn, det allmänna kan beredas genom olämpliga och skadliga arbetsmetoder. Det stora allmänna nykterhetsintresset och vårt rättsmedvetande kräfva också, att bolagen förbjudas att praktisera dessa arbetsmetoder.

Då ordning och arbetslikhet inom brännvinsförsäljningsbolagen för den offentliga kontrollen är af ofantlig betydelse, tillåta vi oss förnya samma yrkande, som vid förra årets riksdag gjordes i ofvannämnda motioner, och hemställa vördsamt,

det Riksdagen för sin del ville besluta följande tillägg i 15 § i kungl. förordningen angående försäljning af brännvin af den 9 juni 1905:

15 §.

1. »Bolag
2. »Bolag må ej blanda eller förskära brännvin eller vin. Inköpta varor skola försäljas i samma skick, hvori de af bolaget inköpts.»

Stockholm den 24 januari 1910.

August Bellinder.

J. G. Samuelson.